ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)
2της 28ης Μαρτίου 1996 *

Στην υπόθεση C-299/94,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του High Court of Ireland προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Anglo Irish Beef Processors International κ.λπ.

και

Minister for Agriculture, Food and Forestry,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία και το κύρος του κανονισμού (ΕΟΚ) 2340/90 του Συμβουλίου, της 8ης Αυγούστου 1990, που παρεμποδίζει τις συναλλαγές της Κοινότητας που αφορούν το Ιράκ και το Κουβέιτ (ΕΕ 213, σ. 1), και του κανονισμού (ΕΟΚ) 3665/87 της Επιτροπής, της 27ης Νοεμβρίου 1987, για κοινές λεπτομέρειες εφαρμογής του καθεστώτος των επιστροφών κατά την εξαγωγή για τα γεωργικά προϊόντα (ΕΕ L 351, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 354/90 της Επιτροπής, της 9ης Φεβρουαρίου 1990 (ΕΕ L 38, σ. 34),

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (*έκτο τμήμα*),

συγκείμενο από τους K. N. Κακούρη, πρόεδρο τμήματος, G. Hirsch, G. F. Mancini, F. A. Schockweiler και P. J. G. Kapteyn (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: A. La Pergola
γραμματέας: L. Hewlett, υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— οι Anglo Irish Beef Processors International κ.λπ., εκπροσωπούμενοι από τους Michael M. Collins, SC, κατόπιν παραγγελίας των A. & L. Goodbody, Solicitors,

— η Ιρλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Michael A. Buckley, Chief State Solicitor, επικουρούμενο από τον Aindrias O'Caoimh, SC,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τη Lindsey Nicoll, του Treasury Solicitor's Department, επικουρούμενη από τον David Lloyd Jones, barrister,

— το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, εκπροσωπούμενο από τους Jorge Monteiro και António Tanca, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον Peter Oliver και την Claudia Schmidt, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Anglo Irish Beef Processors International κ.λπ., εκπροσωπουμένης από τους Michael M. Collins και Peter Shanley, SC, της Ιρλανδικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον Aindrias O'Caimh,

του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, εκπροσωπούμενου από τον António Tanca, και της Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τον Peter Oliver και την Claudia Schmidt, κατά τη συνεδρίαση της 30ής Νοεμβρίου 1995,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 18ης Ιανουαρίου 1996,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 25ης Ιουλίου 1994, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 7 Νοεμβρίου 1994, το High Court of Ireland υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, τρία προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία και το κύρος του κανονισμού (ΕΟΚ) 2340/90 του Συμβουλίου, της 8ης Αυγούστου 1990, που παρεμποδίζει τις συναλλαγές της Κοινότητας που αφορούν το Ιράκ και το Κουβέιτ (ΕΕ 213, σ. 1), και του κανονισμού (ΕΟΚ) 3665/87 της Επιτροπής, της 27ης Νοεμβρίου 1987, για κοινές λεπτομέρειες εφαρμογής του καθεστώτος των επιστροφών κατά την εξαγωγή για τα γεωργικά προϊόντα (ΕΕ L 351, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 354/90 της Επιτροπής, της 9ης Φεβρουαρίου 1990 (ΕΕ L 38, σ. 34).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Anglo Irish Beef Processors International κ.λπ. (στο εξής: AIB κ.λπ.), ομίλου οκτώ ιρλανδικών επιχειρήσεων που ασκούν δραστηριότητα στον τομέα της μεταποιήσεως και της εξαγωγής βοείου κρέατος, και του Minister for Agriculture, Food and Forestry (υπουργού Γεωργίας, Τροφίμων και Δασών, στο εξής: MAFF).

3 Στις 28 Μαρτίου 1990, η AIB κ.λπ. συνήψαν δύο συμβάσεις με τον κρατικό εμπορικό οργανισμό του Ιράκ για την προμήθεια ορισμένων ποσοτήτων αποστεωμένου βοείου κρέατος, το οποίο έπρεπε να παραδοθεί C & F Βαγδάτη, Βασόρα και Μοσούλη.

4 Ο MAFF προέβη στην προκαταβολή των επιστροφών κατά την εξαγωγή σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 565/80 του Συμβουλίου, της 4ης Μαρτίου 1980, περί της προπληρωμής των επιστροφών κατά την εξαγωγή για τα γεωργικά προϊόντα (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/028, σ. 50), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2026/83 του Συμβουλίου, της 18ης Ιουλίου 1983 (ΕΕ L 199, σ. 12), και σύμφωνα με τον προαναφερθέντα κανονισμό 3665/87.

5 Σύμφωνα με τους κανονισμούς αυτούς, η AIB κ.λπ. συνέστησαν υπέρ του MAFF τραπεζική εγγύηση ανερχόμενη στο 120 % του ποσού το οποίο προκαταβλήθηκε ως επιστροφές κατά την εξαγωγή.

6 Η AIB κ.λπ. άρχισαν να αποστέλλουν το βόειο κρέας στο Ιράκ κατά τον Μάιο του 1990. Κατά την ίδια περίπου εποχή, λόγω μιας ανακριβούς πληροφορίας του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, κατά την οποία η γνωστή υπό το όνομα «σπογγώδης εγκεφαλοπάθεια» ασθένεια είχε ενσκήψει στο Ηνωμένο Βασίλειο και στην Ιρλανδία, οι ιρακινές αρχές επέβαλαν στις ενάγουσες της κύριας δίκης την υποχρέωση να προσκομίσουν ορισμένα πιστοποιητικά ελέγχου βεβαιώνοντα ότι το βόειο κρέας ήταν απαλλαγμένο από την ασθένεια αυτή. Το βόειο κρέας βρισκόταν σε ψυκτικούς θαλάμους σε δύο σκάφη αγκυροβολημένα στο λιμάνι της Μερσίνας (Τουρκία). Στις 3 Αυγούστου 1990, οι ιρακινές αρχές έδωσαν τελικά την άδεια για τη μεταφορά του βοείου κρέατος προς το Ιράκ.

7 Στις 2 Αυγούστου 1990, το Ιράκ εισέβαλε στο Κουβέιτ. Το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών εξέδωσε αυθημερόν το ψήφισμα 660, με το οποίο καταδίκασε την εισβολή. Στις 4 Αυγούστου 1990, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα και τα κράτη μέλη της προέβησαν σε δήλωση με την οποία καταδίκασαν την εισβολή αυτή και ανέφεραν ότι είχαν λάβει σειρά μέτρων, συμπεριλαμβανομένων του εμπάργκο επί ορισμένων εισαγωγών καταγωγής Ιράκ και Κουβέιτ, του εμπάργκο στις πωλήσεις όπλων και λοιπού πολεμικού εξοπλισμού προς το Ιράκ και της αναστολής ορισμένων άλλων μέτρων συνεργασίας.

8 Στις 6 Αυγούστου 1990, το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών εξέδωσε το ψήφισμα 661, με το οποίο επέβαλε εμπορικό αποκλεισμό κατά του Ιράκ και του Κουβέιτ, και, στις 8 Αυγούστου 1990, το Συμβούλιο Υπουργών

των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων εξέδωσε τον κανονισμό 2340/90, που ίσχυσε αναδρομικώς από τις 7 Αυγούστου 1990. Ο κανονισμός αυτός απαγόρευε την εξαγωγή προς το Ιράκ ή το Κουβέιτ όλων των εμπορευμάτων ή προϊόντων καταγωγής ή προελεύσεως της Κοινότητας.

9 Λόγω του εμπορικού αποκλεισμού, η Τουρκία απαγόρευσε τη διέλευση των εμπορευμάτων μέσω του εδάφους της. Ωστόσο, το κρέας είχε εξαχθεί προς άλλες τρίτες χώρες, οι οποίες βρίσκονται όλες σε περιοχές στις οποίες η επιστροφή κατά την εξαγωγή ήταν χαμηλότερη από την προβλεπόμενη για το Ιράκ, ή και σε περιοχές στις οποίες δεν προβλέπεται καμιά επιστροφή.

10 Σύμφωνα με το άρθρο 19, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 2220/85 της Επιτροπής, της 22ας Ιουλίου 1985, για τον καθορισμό των κοινών λεπτομερειών εφαρμογής του καθεστώτος εγγυήσεων για τα γεωργικά προϊόντα (ΕΕ L 205, σ. 5), ο MAFF ζήτησε την απόδοση της διαφοράς μεταξύ του ποσού της προκαταβληθείσας επιστροφής και του ποσού της όντως οφειλομένης επιστροφής, αρνούμενος να αποδεσμεύσει την τραπεζική εγγύηση εφόσον η AIB κ.λπ. δεν είχαν προβεί στην απόδοση του ποσού αυτού. Πάντως, εφόσον δεν είχε αμφισβητηθεί ότι οι περιστάσεις οι οποίες είχαν εμποδίσει τις ενάγουσες της κύριας δίκης να εξαγάγουν το κρέας προς το Ιράκ συνιστούσαν περίπτωση ανωτέρας βίας, ο MAFF, κατ' εφαρμογή του κανονισμού 3665/87, δεν ζήτησε την απόδοση της κατά 20 % προσαυξήσεως.

11 Η AIB κ.λπ. θεωρούν ότι δικαιούνται να κρατήσουν το συνολικό ποσό της προκαταβληθείσας επιστροφής και να ανακτήσουν την εγγύηση. Επειδή ο MAFF δεν συμμεριζόταν την άποψη αυτή, οι ενάγουσες της κύριας δίκης άσκησαν αγωγή ενώπιον του High Court of Ireland.

12 Υπό τις περιστάσεις αυτές, το εθνικό δικαστήριο υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα ερωτήματα:

«Οσάκις:

— κοινοτικός εξαγωγέας υποβάλλει αίτηση καταβολής επιστροφών λόγω εξαγωγής, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3665/87 της Επιτροπής,

— το κράτος μέλος καταβάλλει προκαταβολή στον εξαγωγέα, ο οποίος παρέχει εγγύηση ίση προς το ποσό της προκαταβολής, συν 20 % επί του ποσού αυτού, σύμφωνα με τον ανωτέρω κανονισμό της Επιτροπής,

— ενώ τα εμπορεύματα που αφορά η αίτηση καταβολής επιστροφών λόγω εξαγωγής βρίσκονται υπό διαμετακόμιση προς το Ιράκ, χώρα προορισμού σύμφωνα με την αίτηση καταβολής επιστροφών, το Συμβούλιο Υπουργών ΕΚ εκδίδει τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2340/90, ο οποίος, μεταξύ άλλων, απαγορεύει τις εξαγωγές προς το Ιράκ που διενεργούν υπήκοοι κρατών μελών της Κοινότητας,

— συνεπεία του κανονισμού (ΕΟΚ) 2340/90 του Συμβουλίου, ο εξαγωγέας δεν είναι σε θέση να εκπληρώσει μια ουσιώδη υποχρέωση, δηλαδή την εξαγωγή των προϊόντων προς το Ιράκ, προκειμένου να του καταβληθούν οι εν λόγω επιστροφές,

— καταβάλλονται αρκετές προσπάθειες πωλήσεως των εν λόγω αγαθών σε χώρες παρομοίου με το Ιράκ καθεστώτος επιστροφών αλλά οι προσπάθειες αυτές αποτυγχάνουν κατά μεγάλο βαθμό,

1) έχει ο κανονισμός (ΕΟΚ) 3665/87 της Επιτροπής την έννοια ότι απαγορεύει την κατάπτωση της παρασχεθείσας από τον εξαγωγέα εγγυήσεως, υπό τις ανωτέρω συνθήκες, είτε λόγω ανωτέρας βίας είτε λόγω των δυσαναλόγων

συνεπειών που θα είχε η κατάπτωση της εγγυήσεως σε σύγκριση με τους λόγους για τους οποίους θα επιτρεπόταν η κατάπτωση αυτή είτε για άλλο λόγο;

2) Αν ο κανονισμός (ΕΟΚ) 3665/87 του Συμβουλίου δεν έχει την ανωτέρω έννοια, είναι άκυρος εν όλω ή εν μέρει εξαιτίας του γεγονότος αυτού;

3) Έχει ο κανονισμός (ΕΟΚ) 2340/90 του Συμβουλίου την έννοια ότι καλύπτει τα εμπορεύματα υπό διαμετακόμιση προς το Ιράκ και, αν ναι, είναι εν όλω ή εν μέρει άκυρος λόγω της μεταχειρίσεως που επιφυλάσσει στα προϊόντα υπό διαμετακόμιση υπό τις παρούσες συνθήκες;»

Επί του πρώτου ερωτήματος

13 Με το ερώτημα αυτό το αιτούν δικαστήριο ζητεί ουσιαστικά να πληροφορηθεί αν ο προαναφερθείς κανονισμπός 3665/87 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι απαγορεύει στον οργανισμό παρεμβάσεως να παρακρατήσει το μέρος της εγγυήσεως που αντιστοιχεί στο ποσό το οποίο δεν οφειλόταν στον δικαιούχο, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι τα εμπορεύματα, κατόπιν περιπτώσεως ανωτέρας βίας, είχαν εξαχθεί προς προορισμό διαφορετικό από τον αρχικώς προβλεφθέντα, τούτο δε λόγω του δυσαναλόγου αποτελέσματος που θα είχε η κατάπτωση της εγγυήσεως σε σχέση με τις περιστάσεις που περιγράφονται στη διάταξη περί παραπομπής προς δικαιολόγηση μιας τέτοιας καταπτώσεως ή για άλλο λόγο.

14 Εκ προοιμίου επιβάλλεται να υπομνησθούν τα ασκούντα επιρροή χαρακτηριστικά, στην υπόθεση της κύριας δίκης, του συστήματος προκαταβολής των επιστροφών κατά την εξαγωγή.

15 Δυνάμει των διατάξεων του προαναφερθέντος κανονισμού 565/80, επιτρέπεται στα κράτη μέλη να καταβάλουν το σύνολο ή μέρος των επιστροφών πριν από την εξαγωγή του βοείου κρέατος, υπό την επιφύλαξη παροχής ασφαλείας που να εξασφαλίζει την απόδοση του καταβληθέντος ποσού αν προκύψει ότι ο επιχειρηματίας δεν είχε δικαίωμα επί της επιστροφής.

16 Ο κανονισμός 3665/87 προβλέπει τις κοινές λεπτομέρειες εφαρμογής του καθεστώτος των επιστροφών κατά την εξαγωγή, ιδίως για το βόειο κρέας. Το άρθρο 5, παράγραφος 1, ορίζει ότι η καταβολή της διαφοροποιημένης ή μη διαφοροποιημένης επιστροφής εξαρτάται όχι μόνον από το αν το προϊόν έχει εγκαταλείψει το τελωνειακό έδαφος της Κοινότητας, αλλά επίσης, εκτός αν έχει χαθεί κατά τη μεταφορά λόγω ανωτέρας βίας, από το αν έχει εισαχθεί σε τρίτη χώρα και, κατά περίπτωση, σε δεδομένη τρίτη χώρα μέσα στους δώδεκα μήνες που έπονται της ημερομηνίας αποδοχής της διασάφησης εξαγωγής.

17 Κατά το άρθρο 16, παράγραφος 1, του προαναφερθέντος κανονισμού 3665/87, στις περιπτώσεις διαφοροποιήσεως του ποσοστού της επιστροφής ανάλογα με τον προορισμό, η καταβολή της επιστροφής υπόκειται σε συμπληρωματικές προϋποθέσεις που αναφέρονται στα άρθρα 17 και 18 του κανονισμού αυτού. Κατά το άρθρο 17, παράγραφος 1, το προϊόν πρέπει να έχει εισαχθεί ως έχει σε τρίτη χώρα ή σε μία από τις τρίτες χώρες για την οποία προβλέπεται η επιστροφή, μέσα στους 12 μήνες που έπονται της ημερομηνίας αποδοχής της διασάφησης εξαγωγής.

18 Κατά το άρθρο 33, παράγραφος 5, του ίδιου αυτού κανονισμού, εφόσον, λόγω ανωτέρας βίας, το ποσό της επιστροφής είναι κατώτερο από το ποσό της επιστροφής που έχει προκαταβληθεί, η εγγύηση που καταπίπτει είναι ίση προς τη διαφορά μεταξύ του ποσού της επιστροφής που έχει προκαταβληθεί και του ποσού της επιστροφής που πράγματι οφείλεται. Αντιθέτως, το άρθρο 33, παράγραφος 3, στοιχείο δ', του εν λόγω κανονισμού ορίζει ότι, εκτός περιπτώσεων

ανωτέρας βίας, εφόσον το ποσό της επιστροφής είναι κατώτερο από το ποσό της επιστροφής που έχει προκαταβληθεί, η εγγύηση που καταπίπτει είναι ίση προς τη διαφορά μεταξύ του ποσού που έχει προκαταβληθεί και του ποσού της πραγματικής επιστροφής, με τη διαφορά αυτή προσαυξημένη κατά 20 %.

19 Κατά συνέπεια, σε περίπτωση όπως η εν προκειμένω, στην οποία δεν αμφισβητείται ότι οι περιστάσεις που εμπόδισαν τις ενάγουσες της κύριας δίκης να εξαγάγουν το κρέας στο Ιράκ συνιστούν περίπτωση ανωτέρας βίας, ο οργανισμός παρεμβάσεως μπορεί να παρακρατήσει την εγγύηση υπό τις προϋποθέσεις που ορίζει το άρθρο 33, παράγραφος 5, του κανονισμού 3665/87.

20 Το αιτούν δικαστήριο ερωτά επίσης αν, υπό τις περιστάσεις που περιγράφονται στη διάταξη περί παραπομπής, ο κανονισμός 3665/87 μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι απαγορεύει την παρακράτηση της εγγυήσεως λόγω του δυσαναλόγου αποτελέσματος για τον εξαγωγέα ή για άλλο λόγο.

21 Συναφώς, επιβάλλεται να υπομνηστεί ότι, όπως τόνισε το Δικαστήριο με την απόφαση της 11ης Ιουλίου 1984, 89/83, Dimex (Συλλογή 1984, σ. 2815, σκέψη 8), το σύστημα των διαφοροποιημένων επιστροφών λόγω εξαγωγής έχει ως σκοπό να ανοίξει ή να διατηρήσει ανοικτές για τις κοινοτικές εξαγωγές τις αγορές των τρίτων χωρών, τις οποίες αφορά, η δε διαφοροποίηση της επιστροφής οφείλεται ακριβώς στην επιθυμία να ληφθούν υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε αγοράς εισαγωγής, στην οποία η Κοινότητα θέλει να διαδραματίσει κάποιο ρόλο.

22 Με την προαναφερθείσα απόφαση Dimex, σκέψη 9, το Δικαστήριο παρατήρησε εξάλλου ότι ο λόγος υπάρξεως του συστήματος διαφοροποιήσεως της επιστροφής δεν θα ελαμβάνετο υπόψη αν αρκούσε, για την καταβολή της επιστροφής με υψηλότερο συντελεστή, το εμπόρευμα να έχει απλώς εκφορτωθεί, χωρίς να έχει φθάσει στην αγορά της χώρας προορισμού.

23 Εφόσον η πραγματική είσοδος του εμπορεύματος στην αγορά προορισμού εξαρτάται κατ' αρχήν από την εκπλήρωση των διατυπώσεων διαθέσεως στην

κατανάλωση, στη χώρα προορισμού, το γεγονός ότι το προϊόν δεν έχει φθάσει σ' αυτόν τον προορισμό και έπρεπε να εξαχθεί προς άλλες χώρες λόγω περιπτώσεως ανωτέρας βίας αποκλείει τη δυνατότητα, για τους σκοπούς καταβολής του ποσού της διαφοροποιημένης επιστροφής, χαρακτηρισμού του προϊόντος ως εισαχθέντος κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 1, του προαναφερθέντος κανονισμού 3665/87.

24 Οποιαδήποτε άλλη ερμηνεία του κανονισμού θα είχε ως αποτέλεσμα να καταβάλλεται στον εξαγωγέα επιστροφή με υψηλότερο συντελεστή από εκείνον που έχει εφαρμογή στις χώρες στις οποίες όντως έχουν εισαχθεί τα εμπορεύματα, αποτέλεσμα το οποίο προδήλως δεν είναι το επιδιωκόμενο από το άρθρο 33, παράγραφος 5, του προαναφερθέντος κανονισμού 3665/87.

25 Επομένως, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 33, παράγραφος 5, του κανονισμού 3665/87 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι, εφόσον, κατόπιν περιπτώσεως ανωτέρας βίας, τα εμπορεύματα δεν φθάνουν στις χώρες προορισμού τους αλλά εξάγονται προς άλλες τρίτες χώρες στις οποίες η επιστροφή λόγω εξαγωγής είναι χαμηλότερη ή ανύπαρκτη, η εγγύηση που καταπίπτει είναι ίση προς τη διαφορά μεταξύ του ποσού της προκαταβληθείσας επιστροφής και του ποσού της όντως οφειλομένης επιστροφής.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

26 Με το δεύτερο ερώτημα ερωτάται αν ο προαναφερθείς κανονισμός 3665/87 είναι άκυρος κατά το μέτρο που δεν επιτρέπει την απόδοση του συνόλου της εγγυήσεως σε περίπτωση ανωτέρας βίας.

27 Συναφώς, η AIB κ.λπ. παρατηρούν ότι η απαγόρευση αποδόσεως της εγγυήσεως συνιστά παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας και της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

28 Όσον αφορά τη φερομένη παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι σκοποί του συστήματος των διαφοροποιημένων επιστροφών, οι οποίοι συνίστανται στο να ανοίξουν ή να διατηρήσουν ανοικτές για τις κοινοτικές εξαγωγές τις αγορές των τρίτων χωρών, τις οποίες αφορούν, η δε διαφοροποίηση της επιστροφής οφείλεται ακριβώς στην επιθυμία να ληφθούν υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε αγοράς εισαγωγής, στην οποία η Κοινότητα θέλει να διαδραματίσει κάποιο ρόλο (βλ. απόφαση Dimex, προπαρατεθείσα, σκέψη 8). Προς τούτο, είναι ουσιώδες ότι τα επιδοτούμενα με τη χορήγηση επιστροφής προϊόντα φθάνουν όντως στην αγορά προορισμού για να διατεθούν εκεί στο εμπόριο.

29 Επομένως, η κατάπτωση μέρους της εγγυήσεως ίσου προς τη διαφορά μεταξύ του ποσού της προκαταβληθείσας επιστροφής και του ποσού της όντως οφειλομένης επιστροφής, χωρίς την επιβολή καμιάς ποινής, είναι ανάλογη προς τον επιδιωκόμενο από τον νομοθέτη στόχο.

30 Όσον αφορά τη φερομένη παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, επιβάλλεται να υπομνησθεί, πρώτον, ότι το άρθρο 33, παράγραφος 5, του κανονισμού 3665/87 ορίζει ότι, εφόσον το ποσό της επιστροφής είναι κατώτερο από το ποσό της επιστροφής που έχει προκαταβληθεί, η εγγύηση που καταπίπτει είναι ίση προς τη διαφορά μεταξύ του ποσού της επιστροφής που έχει προκαταβληθεί και του ποσού της όντως οφειλομένης επιστροφής.

31 Δεύτερον, το άρθρο 33, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 3665/87 ορίζει ότι η αποδέσμευση του συνόλου της εγγυήσεως εξαρτάται από την προσκόμιση της αποδείξεως ότι τα προϊόντα για τα οποία γίνεται λόγος παρέχουν δικαίωμα επιστροφής ποσού ίσου ή ανώτερου από το ποσό που καθορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 3, του ίδιου αυτού κανονισμού.

32 Εξάλλου, όπως παρατήρησε ο γενικός εισαγγελέας στην παράγραφο 7 των προτάσεών του, στην πέμπτη αιτιολογική σκέψη του προαναφερθέντος κανονισμού 565/80 αναφέρεται ρητά ότι με την παροχή ασφαλείας πρέπει ακριβώς να εξασφαλίζεται η απόδοση ποσού τουλάχιστον ίσου με το καταβληθέν ποσό, αν στη συνέχεια αποδειχθεί ότι δεν υπήρχε δικαίωμα επί της επιστροφής λόγω εξαγωγής ή ότι τα προϊόντα ή τα εμπορεύματα δεν έχουν πράγματι εξαχθεί εκτός της Κοινότητας στις ταχθείσες προθεσμίες.

33 Επομένως, οι διατάξεις αυτές δεν μπορούν να γεννήσουν άλλη θεμιτή προσδοκία πλην του δικαιώματος επί της επιστροφής εντός των ορίων που αυτό προβλέπεται.

34 Η AIB κ.λπ. προβάλλουν ακόμη ότι η προστασία της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης επιβάλλει την απόδοση της εγγυήσεως όταν, όπως εν προκειμένω, τα εμπορεύματα δεν έχουν φθάσει στον προορισμό τους λόγω ακριβώς της εκδόσεως κοινοτικής πράξεως.

35 Παρατηρείται ότι δεν χρειάζεται να εξεταστεί αν από την προστασία της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης απορρέει μια τέτοια συνέπεια διότι, κατά τη διάταξη περί παραπομπής, η μεταφορά των εμπορευμάτων μέσω του τουρκικού εδάφους εμποδίστηκε από τις αρχές της χώρας αυτής λόγω του εμπορικού αποκλεισμού που αποφάσισαν τα Ηνωμένα Έθνη· κατά συνέπεια, εν προκειμένω, ο λόγος για τον οποίο τα εμπορεύματα δεν έφθασαν στον προβλεπόμενο προορισμό τους δεν οφειλόταν σε συμπεριφορά καταλογιστέα στα κοινοτικά όργανα.

36 Επομένως, στο δεύτερο ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι από την εξέταση του κανονισμού 3665/87 της Επιτροπής δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να επηρεάσει το κύρος του.

Επί του τρίτου ερωτήματος

37 Με το τρίτο ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ζητεί ουσιαστικά να πληροφορηθεί αν ο προαναφερθείς κανονισμός 2340/90 μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αφορά επίσης τα αποσταλέντα ήδη εμπορεύματα τα οποία βρίσκονται υπό διαμετακόμιση προς το Ιράκ και αν, στην περίπτωση αυτή, είναι εν όλω ή εν μέρει άκυρος λόγω της μεταχειρίσεως που επιφυλάσσει στα υπό διαμετακόμιση προϊόντα υπό τις συνθήκες που περιγράφονται στη διάταξη περί παραπομπής.

38 Πρέπει να υπομνησθεί, όπως παρατήρησε το Δικαστήριο στη σκέψη 35, ότι, κατά τη διάταξη περί παραπομπής, αν τα εμπορεύματα δεν έφθασαν στον προορισμό τους, αυτό οφειλόταν στα μέτρα που έλαβαν οι τουρκικές αρχές οι οποίες αρνήθηκαν να επιτρέψουν τη διέλευση λόγω του εμπορικού αποκλεισμού που αποφάσισαν τα Ηνωμένα Έθνη.

39 Επομένως, το ζήτημα αν ο προαναφερθείς κανονισμός 2340/90 είναι έγκυρος δεν έχει καμιά σχέση προς τα πραγματικά περιστατικά ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης. Σε παρόμοια περίπτωση, σύμφωνα με πάγια νομολογία (βλ., ως τελευταία, την εκδοθείσα στις 15 Δεκεμβρίου 1995 απόφαση, C-415/93, Bosman, Συλλογή 1995, σ. I-4921, σκέψη 61), το Δικαστήριο δεν μπορεί να αποφανθεί επί του ερωτήματος που υπέβαλε το εθνικό δικαστήριο. Κατά συνέπεια, παρέλκει η απάντηση στο τρίτο ερώτημα.

Επί των δικαστικών εξόδων

40 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Ιρλανδική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι οποίες κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος, που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα)

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με διάταξη της 25ης Ιουλίου 1994 το High Court of Ireland, αποφαίνεται:

1) Το άρθρο 33, παράγραφος 5, του κανονισμού (ΕΟΚ) 3665/87 της Επιτροπής, της 27ης Νοεμβρίου 1987, για κοινές λεπτομέρειες εφαρμογής του καθεστώτος των επιστροφών κατά την εξαγωγή για τα γεωργικά προϊόντα, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 354/90 της Επιτροπής, της 9ης Φεβρουαρίου 1990, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι, εφόσον, κατόπιν περιπτώσεως ανωτέρας βίας, τα εμπορεύματα δεν φθάνουν στις χώρες προορισμού τους αλλά εξάγονται προς άλλες τρίτες χώρες στις οποίες η επιστροφή λόγω εξαγωγής είναι χαμηλότερη ή ανύπαρκτη, η εγγύηση που καταπίπτει είναι ίση προς τη διαφορά μεταξύ του ποσού της προκαταβληθείσας επιστροφής και του ποσού της όντως οφειλομένης επιστροφής.

2) Από την εξέταση του κανονισμού 3665/87 της Επιτροπής δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να επηρεάσει το κύρος του.

Κακούρης Hirsch Mancini

Schockweiler Kapteyn

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 28 Μαρτίου 1996.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του έκτο τμήματος

K. N. Κακούρης